



SOSIAALITALO

# LASTENSUOJELULAIN HENGEN TOTEUTUMINEN VUONNA 2011

Kahden alueen lastensuojeluilmoitusten  
tarkasteltua suhteessa uuteen  
lastensuojelulakiin

# Lastensuojelulaki uudistusten kohteena

- Uusi lastensuojelulaki säädettiin vuonna 2007, ja se astui voimaan 1.1.2008
- Uudella lailla velvoite tehdä lastensuojeluilmoitus säädettiin entistä laajemmalle joukolle ja ilmoituskynnys säädettiin entistä matalammaksi
- Hallituksen esityksessä linjattiin:

*”Tarkoituksena on saada lastensuojeluun yhteyden ottamisen ja siitä alkavan viranomaisten välisen yhteistyön kynnyksen nykyistä matalammaksi, jotta lapsen tuen tarve voitaisiin selvittää ja tarvittava tuki tarjota nykyistä varhaisemmassa vaiheessa.”* (HE 252/2006 vp, s. 84)

- Myöskään salassapitovelvollisuus ei uuden lain myötä estä ilmoituksen tekemistä
- Lakia on sittemmin muutettu 11 kertaa
- Lastensuojeluilmoitusten määrä on kasvussa: esimerkiksi vuonna 2010 tehtiin koko maassa melkein 10 % enemmän ilmoituksia kuin vuonna 2009



# Lastensuojelun keskeiset periaatteet

- Lastensuojelun keskeisiä periaatteita koskee lain 4 § (tässä 1-2 mom.):

” Lastensuojelun on edistettävä lapsen suotuisaa kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun on tuettava vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. Lastensuojelun on pyrittävä ehkäisemään lapsen ja perheen ongelmia sekä puuttumaan riittävän varhain havaittuihin ongelmiin. Lastensuojelun tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu.

Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle:

- 1) tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuuden saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaisen valvonnan ja huolenpidon;
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen.”



# Toteutuuko uuden lain henki käytännössä?

- Selvitystä varten tarkasteltiin kahden keskisuuren uusimaalaisen kaupungin (asukasluvut 50000 hengen tuntumassa) kaikki vuonna 2011 saapuneet lastensuojeluilmoitukset
- Tarkastelun kohteena oli:
  - Ilmoitusten määrä
  - Ilmoitusten teon syyt
  - Ilmoittajatahot
  - Kohdentuminen: kuinka moneen lapseen ja perheeseen?
  - Käsittely ja toimenpiteet: mitä ilmoituksille on tehty ja mitä niistä on seurannut?
  - Lain säätelemien määräaikojen toteutuminen
- Millaisia ilmoitukset ovat, mihin tarpeeseen ilmoituksia tehdään, kuinka suuri osa johtaa jatkotoimenpiteisiin?
- Pohditaan, toteutuuko lapsen etu ja uuden lastensuojelulain henki käytännössä lastensuojeluilmoitusten kohdalla
- Tehdäänkö ilmoituksia syiden takia, jotka uhkaavat lapsen oikeutta turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun?
- Selittyykö ilmoitusten määrän kasvu lastensuojelun tarpeen kasvulla?



# Ilmoitusten kohdistuminen

Lasten iät, aiemmat ilmoitukset, ilmoitusten määrä ja sisarusten ilmoitukset



# 6,8 % lapsista kohdistui ilmoitus

- Ilmoituksia oli yhteensä 2290
    - Pieni osa joukosta on lastensuojelutarpeen selvityspyyntöjä, ennakkollisia lastensuojeluilmoituksia ja lastensuojeluhakemuksia, mutta ne käsitellään samanveroisina ilmoituksina ja niitä kutsutaan tässä yhteydessä ilmoituksiksi
  - Ilmoitukset kohdistuivat 1464 lapseen
  - 0-17 –vuotiaita lapsia oli alueilla vuoden 2011 lopussa yhteensä 21458
- Ilmoitukset kohdistuivat 6,8 % alueen lapsista



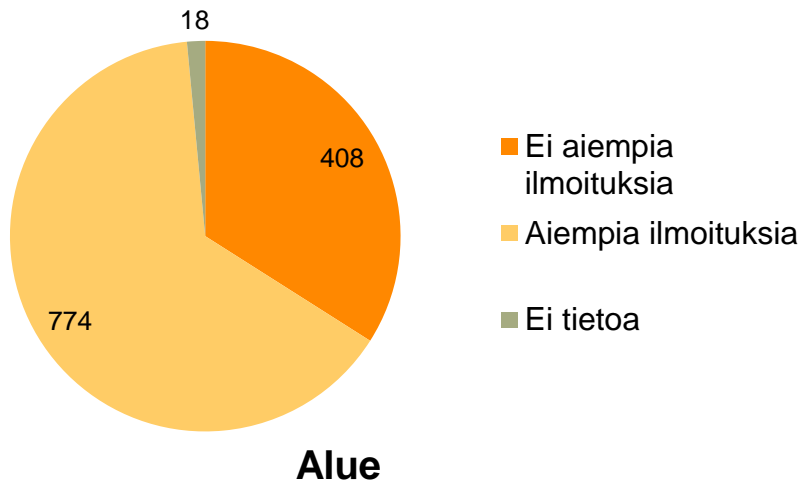
# Murrosikäisten osuus korostui

- 21 % ilmoituksista kohdistui v. 2005-2011 syntyneisiin lapsiin (0-6 –vuotiaisiin)
  - 28 % kohdistui 1999-2004 syntyneisiin (7-12 –vuotiaisiin)
  - 24 % kohdistui 1996-1998 syntyneisiin (13-15 –vuotiaisiin)
  - 27 % kohdistui 1993-1995 syntyneisiin (16-17 –vuotiaisiin)
- Yli puolet ilmoituksista kohdistui 13-17 -vuotiaisiin ja yli neljännes 16-17 -vuotiaisiin

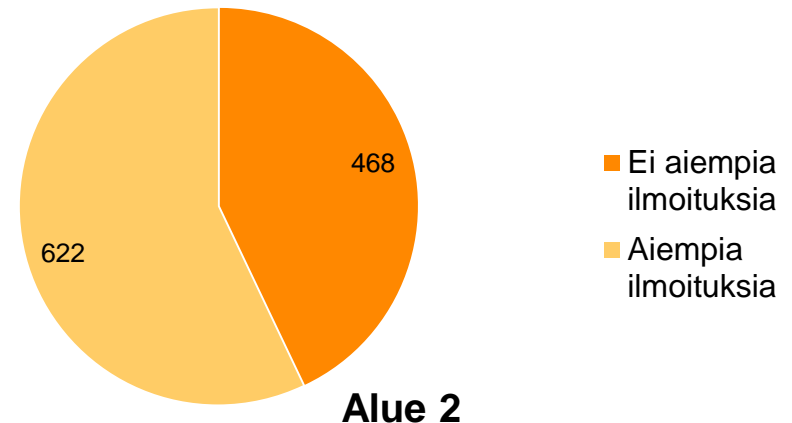


# 3/5 ilmoituksesta kohdistuu lapseen, jolla on aiempi ilmoitus

## Ilmoitusten kohdentuminen



## Ilmoitusten kohdentuminen



Yhteensä 61 % ilmoituksista kohdistuu lapseen, jolla on aiempi ilmoitus joltakin vuodelta

- On huomioitava, että tietojärjestelmiin ei ole välttämättä merkattu kaikkia aiempia ilmoituksia, erityisesti alueen 2 kohdalla





# Ilmoitusten kohdistuminen

- 876 ilmoitusta (38%) kohdistui lapsiin, joilla ei ole aiempia ilmoituksia
- 1396 ilmoitusta (61 %) kohdistui lapsiin, joilla on yksi tai useampi aiempi ilmoitus
- 1040 lapseen (71 %) kohdistui yksi ilmoitus vuonna 2011
- 419 lapseen (29 %) kohdistui useampi ilmoitus vuonna 2011
- 71 % lapsista kohdistui vuoden aikana yksi ilmoitus, mutta yhdellä lapsella oli jopa 20 ilmoitusta



# Ilmoituksia keskimäärin 1,6/lapsi

	Ilmoitusten määrä v. 2011	Lapsia	Ilmoituksia yht.
	1	1045	1045
	2	235	470
	3	96	288
	4	44	176
	5	15	75
	6	10	60
	7	7	49
	8	5	40
	10	3	30
	11	2	22
	15	1	15
	20	1	20
yht.		1464	2290



# Ilmoitukset kohdistuvat usein perheen moneen lapseen

- Ilmoitusten joukosta löytyi manuaalisesti etsimällä 211 perhettä, joista useammalla lapsella oli ilmoitus vuonna 2011
- Lapsia, joiden sisaruksista ainakin yhdellä oli myös ilmoitus, oli yhteensä 501
  - (ainakin) 34 % lapsista kuuluu perheisiin, joissa useammalla lapsella on ilmoitus
- 152 perheessä 2 lapsella oli ilmoitus
- 45 perheessä 3 lapsella oli ilmoitus
- 10 perheessä 4 lapsella oli ilmoitus
- 3 perheessä 5 lapsella oli ilmoitus
- 1 perheessä 7 lapsella oli ilmoitus



# Lain määräajat

## Lastensuojelulaki (417/2007):

”Lastensuojeluasian vireille tulon jälkeen sosiaalityöntekijän tai muun lastensuojelun työntekijän on arvioitava välittömästi lapsen mahdollinen kiireellinen lastensuojelun tarve. Lisäksi sosiaalityöntekijän on viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä ilmoituksen tai vastaavan yhteydenoton vastaanottamisesta ratkaistava, onko asian vireille tulon johdosta ryhdyttävä 27 §:ssä tarkoitetun lastensuojelutarpeen selvityksen tekemiseen vai onko asia selvästi luonteeltaan sellainen, ettei se johda toimenpiteisiin.” (26 § 2 mom.)

”Selvitys on tehtävä ilman aiheetonta viivytystä. Sen on valmistuttava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta.” (27 § 2 mom.)



# Raportoinnin puutteet vaikeuttavat määräaikojen tarkastelua

- Etenkin toisen alueen tietojärjestelmästä on useimmiten vaikea selvittää, onko lastensuojelulain määräämiä määräaikoja noudatettu, joten tiedot ovat vain viitteellisiä
- 62 % ilmoituksista on noudatettu 7 vuorokauden rajaa päätettäessä, aloitetaanko selvitys vai jätetäänkö se tekemättä, 3 % se on ylitetty ja lopuista 36 % ei ole tietoa
- 70 % ilmoituksista on noudatettu selvitysten valmistumisen 3 kuukauden rajaa, 9 % se on ylitetty ja 21 % ei ole tietoa

## Alue 1:

	7 vrk	3 kk
<b>Määräajassa</b>	785	659
<b>Myöhässä</b>	14	47
<b>Ei voi sanoa</b>	37	46

## Alue 2:

	7 vrk	3 kk
<b>Määräajassa</b>	381	412
<b>Myöhässä</b>	39	99
<b>Ei voi sanoa</b>	638	278



# Määräajat (jatkuu)

- Toiselta alueelta on tarkemmat tiedot osista kuukausia, ja kun huomioidaan vain ne sekä alueen 1 kaikki tiedot, *95 % ilmoituksista on käsitelty 7 vuorokauden aikana ja 84 % selvityksistä on valmistunut 3 kuukauden sisällä*
- Määräaikojen ylittymisen syitä ei ole nimenomaisesti tutkittu, mutta joissakin tapauksissa tuli esille, että se johtui siitä, ettei vanhempia ole saatu kiinni tai tulemaan tapaamisiin

# Ilmoittajatahot

Mitkä tahot tekevät ilmoituksia ja kuinka paljon?



# Lastensuojelulain 25 §: ilmoitusvelvolliset

- ”1) Sosiaali- ja terveydenhuollon;
- 2) opetustoimen;
- 3) nuorisotoimen;
- 4) poliisitoimen;
- 5) Rikosseuraamuslaitoksen;
- 6) palo- ja pelastustoimen;
- 7) sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan;
- 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjän;
- 9) seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan;
- 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen;
- 11) hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön; taikka
- 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön

palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.”



# Ilmoittajatahojen luokittelu

- Alueilla oli erilaiset luokittelut ilmoittajatahoille, joten luokkia on yhdistelty
- Melkein kaikkiin luokkiin tuli mainintoja, mutta osaan luokista vain hyvin vähän
- Seuraavassa kaikki ilmoittajatahot alenevassa järjestyksessä ilmoitusten määrän mukaan (määrä suluisa):



# Ilmoittajat: ilmoitusten määrä

- Poliisitoimi (745)
- Opetustoimi (312)
- Terveydenhuollon ammattihenkilö (241)
- Vanhempi/huoltaja (160)
- Nimetön tai ilmoittaja ei ilmene ilmoituksesta (149)
- Sosiaalipäivystys (125)
- Sosiaalityöntekijä (101)
- Muu taho (47)
- Psykiatrinen hoito (46)
- Muu yksityinen henkilö (45)
- Häätäkeskus (44)
- Päivähoito tai perhehoitaja (42)
- Muu perheenjäsen/omainen (35)
- Perheneuvola (26)
- A-klinikka/päihdehuolto (23)
- Nuorisotoimi (21)
- Ulosottovirasto (16)
- Lastensuojelulaitos (16)
- Muu sosiaalipalveluiden tuottaja (15)
- Toinen kunta (11)
- Perhetyö (10)
- Naapuri (9)
- Muu terveydenhuollon palveluiden tuottaja (8)
- Kouluterveydenhuolto (8)
- Kriisikeskus (6)
- Lapsi itse (6)
- Muu viranomainen (5)
- Koululaisten aamu- tai iltapäivätoiminta (5)
- Lastenvalvoja (3)
- Vammaispalvelut (3)
- Lasten- tai äitiysneuvola (3)
- Seurakunta (2)
- Palo- ja pelastustoimi (1)
- Kotipalvelu (1)



# Osa ilmoittaa aktiivisesti, osa ei ollenkaan

- Ilmoittajien joukossa tietyt tahot korostuvat ja tietyt tekevät hyvin vähän ilmoituksia
- Viranomaisten osuus ilmoittajina on merkittävä
  - erityisesti poliisin osuus: kolmannes kaikista ilmoituksista
- Nimettömät ja lasten vanhemmat/huoltajat ilmoittavat myös paljon
- Seurakunnista ei tehdä ilmoituksia juuri lainkaan
- Varhaiskasvatukseen (neuvolat ja päivähoito) osuus ilmoittajista on pieni, vaikka siinä vaiheessa tavoitetaan suuri osuus alle kouluikäisistä lapsista



# Viranomaiset korostuvat ilmoittajina

- Ilmoittajat on myös jaettu kolmeen luokkaan:
  - 1) viranomaiset ja yksityiset sosiaali- tai terveystalvelujen tuottajat (1837 ilmoitusta)
  - 2) yksityiset tahot (253)
  - 3) muut ja nimettömät (196)
  
- Viranomaisia ei pysty laskemaan erikseen, koska moni kategoria voi sisältää sekä viranomaistoimijoita että yksityisiä toimijoita; suurin osa viranomaiset sisältävän luokan ilmoittajista on kuitenkin viranomaisia
- Lisäksi kategorian toimijat toteuttavat usein julkisia tehtäviä



# 1) Viranomaiset/yksityiset sosiaali- tai terveystalvveluiden tuottajat

- Poliisitoimi (745)
- Opetustoimi tai muu opetuksen tai koulutuksen järjestäjä (312)
- Terveystenhuollon ammattihenkilö (241)
- Sosiaalipäivystys (125)
- Sosiaalityöntekijä (101)
- Psykiatrinen hoito (46)
- Hätäkeskus (44)
- Päivähoito (40)
- Perheneuvola (26)
- A-klinikka/päihdehuolto (23)
- Nuorisotoimi (21)
- Ulosottovirasto (16)
- Lastensuojelulaitos (16)
- Muu sosiaalipalvelujen tuottaja (15)
- Toinen kunta (11)
- Perhetyö (10)
- Kouluterveydenhuolto (8)
- Muu terveydenhuollon palvelujen tuottaja (8)
- Kriisikeskus Hyvinkää (6)
- Koululaisten aamu- tai iltpäivätoiminta (5)
- Lastenvalvoja (3)
- Vammaispalvelut (3)
- Muu viranomainen (3)
- Lasten- tai äitiysneuvola (3)
- Seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa luottamustoimessa oleva henkilö (2)
- Syyttäjävirasto (1)
- Palo- ja pelastustoimi (1)
- Kotipalvelu (1)
- Muu viranomainen (1)



## 2) Yksityiset ilmoittajat

- Lapsen vanhempi tai huoltaja (160)
- Muu yksityinen henkilö (45)
- Muu omainen/sukulainen (25)
- Naapuri (9)
- Muu perheenjäsen (8)
- Lapsi itse (6)



# 3) Muut/nimettömät ilmoittajat

- Ilmoitus on tehty nimettömänä (105)
- Ilmoittajataho ei ilmene ilmoituksesta (44)
- Muu tahoa (47)



# 9 % ilmoituksista perheen itsensä tai omaisten tekemiä

- Vanhemmat ja huoltajat tekivät 160 ilmoitusta eli 7 % kaikista ilmoituksista
  - Nimettömänä tehtiin melkein yhtä paljon ilmoituksia: 149 eli 6,5 % ilmoituksista
- Lapset ilmoittivat itse vain 6 kertaa
- Lapsi, vanhempi/huoltaja, muu perheenjäsen tai omainen oli ilmoittajana 199 ilmoituksessa eli 9 % kaikista ilmoituksista



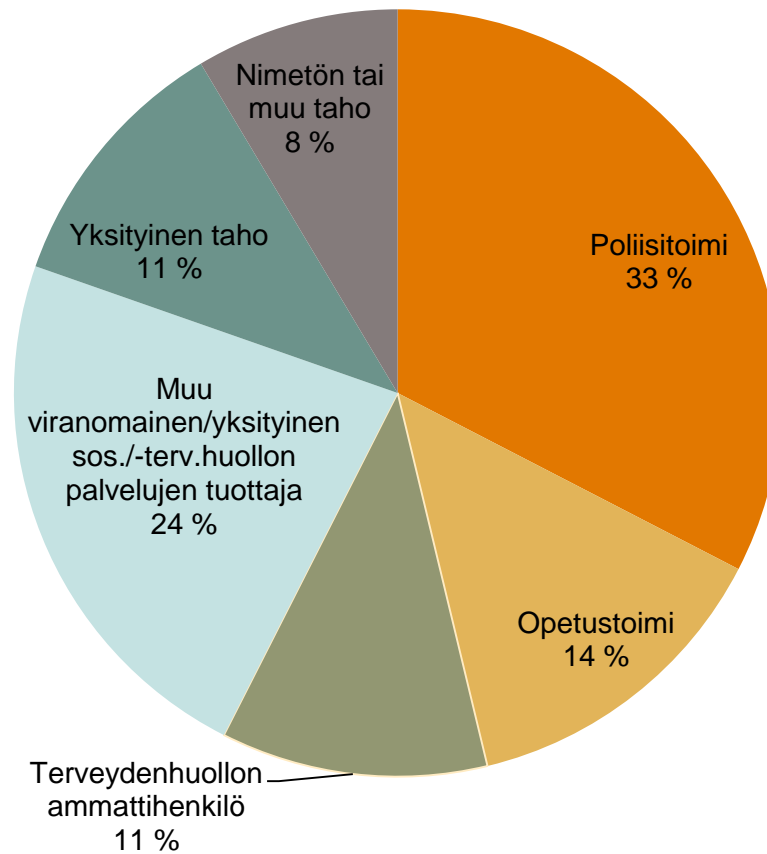


# Poliisi, opetustoimi ja terveydenhuolto ahkeria ilmoittajia

- Poliisi ilmoitti kaikista useimmin: 745 ilmoitusta eli kolmannes kaikista ilmoituksista on poliisitoimen tekemiä
- Opetustoimi ilmoitti 312 kertaa eli 14 % kaikista ilmoituksista
- Terveydenhuollon ammattihenkilöt tekivät 257 ilmoitusta eli 11 % ilmoituksista



# Ilmoittajatahojen osuudet



# Ilmoitusten syyt



SOSIAALITALO

# Ilmoitusten syyt: rikollisuus ja päihteet yleisimpiä

- Toisella alueella on merkattu useimmiten vain yksi syy ilmoituksille, toisella alueella yleensä useampi
  - seikka vaikuttaa tuloksiin ja alueiden vertailuun
- Kaikki ilmoitusten syyt esiintymistiheysjärjestyksessä (jatkuu seuraavalla sivulla):

Lapsen rikollisuus/lapsen kohdistunut rikosepäily	394
lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily	332
vanhempien päihteiden käyttö	298
lähisuhde- tai perheväkivalta tai uhka	206
koulunkäynti	170
vanhemman/pien jaksaminen	168
lapsen turvattomuus	142
lapsen psyykkinen vointi	131
vanhemman/pien psyykkinen terveys	119
lapsen kohdistunut pahoinpitely tai sen epäily	106
lapsen väkivaltainen käyttäytyminen	101
puutteet lapsen perushoidossa	98
asumiseen liittyvät tekijät	88
lapsen oma käyttäytyminen	84
muu ilmoitusperuste	74



perheristiriidat	73
lapsen fyysinen vointi	42
perheen kriisitilanne/väliaikainen kriisitilanne	41
vanhemmuuteen liittyvät vaikeudet	41
vanhemman/pien kasvatustapa	40
kodin olosuhteet	38
muualla asuvan vanhemman aiheuttamat ongelmat	36
lapsen kaverisuhteet	33
toimeentulovaikeudet /taloudelliset vaikeudet	30
lapsen väkivaltakokemus	30
vanhemman/pien ja lapsen välinen vuorovaikutus	28
lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen	28
lapsen ja vanhemman/pien väliset ristiriidat	26
lapsen huolto- ja tapaamisasia	25
lapsen heitteillejätö	25
vaikeudet kotona	24
lapsen ikätasoinen kehitys	21
lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai sen epäily	15
perheen ristiriidat vuorovaikutussuhteissa	15
vanhemman rikollisuus	14
lapsen rikollisuus	10
vanhemman/pien fyysinen terveys	9
pienen lapsen itkuisuus	8
lapsen jääminen vaille huoltajaa	8
työhön liittyvät tekijät	4
lapsi muuttanut kuntaan lastensuojelutarpeen selvityksen aikana	3
lapsen kehitystä vaarantavat olosuhteet	1
pitkäaikainen sairaus perheessä	1
<b>yht.</b>	<b>3180</b>



# Vanhempiin/huoltajiin liittyvät syyt yhtä yleisiä kuin lapseen liittyvät syyt

- Lapsen käyttäytymisestä taikka psyykkisestä tai fyysisestä voinnista on tehty ilmoitus 1345 kertaa (42 %)
- Vanhempaan/vanhempiin tai huoltajaan/ huoltajiin liittyvistä syistä ilmoitus on tehty 1372 kertaa (43 %)
- Muut syyt tai syyt, joiden aiheuttaja ei ole selvä, johtivat 478 ilmoituksen (15 %) tekemiseen
- Tässäkin yhteydessä on huomioitava, että moniin ilmoituksiin on kirjattu useita syitä
- Syyt on luokiteltu seuraavasti:



# Lapseen liittyvät syyt (kpl)

lapsen rikollisuus/lapseen kohdistunut rikosepäily	394
lapsen päihteiden käyttö tai käyttöepäily	332
koulunkäynti	170
lapsen psyykinen vointi	122
lapsen väkivaltainen käyttäytyminen	101
lapsen fyysinen vointi	42
lapsen kaverisuhteet	33
lapsen ikätasoinen kehitys	21
lapsen itsetuhoinen käyttäytyminen	28
lapsen mielenterveysongelmat	10
pienen lapsen itkuisuus	8
lapsen oma käyttäytyminen	84
<b>Yhteensä</b>	<b>1345</b>



# Vanhempiin/huoltajiin liittyvät syyt (kpl)

vanhempien päihteiden käyttö	288
lähisuhde- tai perheväkivalta /uhka	206
vanhemman/pien jaksaminen	168
lapsen turvattomuus	142
vanhemman/pien psyykkinen terveys	119
puutteet lapsen perushoidossa	98
asumiseen liittyvät tekijät	88
vanhemman/pien kasvatustapa	77
vanhemmuuteen liittyvät vaikeudet	41
kodin olosuhteet	38
muualla asuvan vanhemman aiheuttamat ongelmat	36
lapsen huolto- ja tapaamisasia	25
lapsen heitteillejätö	23
vanhemman rikollisuus	14
vanhemman/pien fyysinen terveys	9
<b>Yhteensä</b>	<b>1372</b>





# Muut syyt/epäselvän tahon aiheuttamat syyt (kpl)

lapseen kohdistunut pahoinpitely tai sen epäily	106
muu ilmoitusperuste	74
perheristiriidat	73
perheen kriisitilanne/ väliaikainen kriisitilanne	41
lapsen väkivaltakokemus	30
toimeentulovaikkeudet /taloudelliset vaikeudet	30
vanhemman/pien ja lapsen välinen vuorovaikutus	28
lapsen ja vanhemman/pien väliset ristiriidat	26
vaikeudet kotona	24
perheen ristiriidat vuorovaikutussuhteissa	15
lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai sen epäily	15
lapsen jääminen vaille huoltajaa	8
työhön liittyvät tekijät	4
lapsi muuttanut kuntaan lastensuojelutarpeen selvityksen aikana	2
lapsen kehitystä vaarantavat olosuhteet	1
pitkäaikainen sairaus perheessä	1
<b>Yhteensä</b>	<b>478</b>



# Ilmoittajien suhde ilmoitusten svihin



SOSIAALITAITO

# Kuka ilmoittaa mitäkin?

- Poliisin suuri osuus ilmoituksista korostuu viranomaisten/yksityisten sosiaali- tai terveystalvelujen järjestäjien kategoriassa: rikollisuus, päihteidenkäyttö ja väkivalta ovat yleisiä syitä ilmoituksille
- Yksityisten tekemissä ilmoituksissa korostuvat vanhempiin liittyvät syyt ja kodin olosuhteet
- Nimettömänä tai muun kuin luokitellun tahon ilmoitukset johtuvat yleensä myös vanhempien toiminnasta tai kodin olosuhteista



# Viranomaisten/yksityisten sosiaali- tai terveystalveluiden järjestäjien 15 yleisintä ilmoitussyytä (suluissa esiintymisten määrä):

Lapsen rikollisuus/epäily (388)
Lapsen päihteidenkäyttö (301)
Lapsen turvattomuus (146)
Koulunkäynti (142)
Lähisuhde- tai perheväkivalta (131)
Vanhemman/pien päihteidenkäyttö (118)
Vanhemman/pien jaksaminen (112)
Vanhemman/pien psyykinen terveys (98)
Vanhemmuuteen liittyvät vaikeudet (88)
Lapsen väkivaltainen käyttäytyminen (83)
Puutteet lapsen perushoidossa (73)
Lapsen fyysinen vointi (70)
Lapsen oma käyttäytyminen (67)
Muu peruste (57)
Lapsen pahoinpitely (51)



## Yksityisten 15 yleisintä ilmoitussyytä:

Vanhempien päihteiden käyttö (52)

Lapsen turvattomuus (34)

Asumiseen liittyvät tekijät (29)

Vanhemman/pien jaksaminen (28)

Vanhemman/pien kasvatustapa (25)

Lapsen pahoinpitely/epäily (21)

Lähisuhde- tai perheväkivalta /uhka (21)

Lapsen oma käyttäytyminen (11)

Lapsen päihteidenkäyttö (11)

Lapsen huolto- ja tapaamisasia (11)

Vaikeudet kotona (10)

Kodin olosuhteet (10)

Muu peruste (10)

Vanhemmuuteen liittyvät vaikeudet (6)

Vuorovaikutusristiriidat perheessä (5)



# Nimettömänä/muun tahon tekemien ilmoitusten 15 yleisintä syytä:

Vanhemman/pien päihteiden käyttö (58)
Lapsen turvattomuus (24)
Lapsen päihteidenkäyttö (20)
Puutteet lapsen perushoidossa (16)
Lähisuhde- tai perheväkivalta (15)
Vanhemman/pien kasvatustapa (15)
Kodin olosuhteet (13)
Vanhemman/pien jaksaminen (13)
Vanhemmuuteen liittyvät vaikeudet (12)
Vanhemman/pien psyykinen terveys (11)
Lapsen psyykinen vointi (10)
Asumiseen liittyvät tekijät (10)
Lapsen pahoinpitely/epäily (7)
Lapsen fyysinen vointi (6)
Taloudelliset vaikeudet /toimeentulovaikeudet (6)

# Vanhemmat/huoltajat ilmoittavat useimmiten vanhempiin/huoltajiin liittyvistä syistä

- Vanhemman/vanhempien tai huoltajan/huoltajien tekemiä ilmoituksia on 160 kappaletta, joista 56 on lastensuojeluhakemuksia tai lastensuojelutarpeen arvioimispyyntöjä
  - ilmoittaja voi olla joko lapsen/lapsien kanssa asuva tai muualla asuva vanhempi/huoltaja
- Syyt ovat moninaisia, mutta useimmiten ne liittyvät vanhemmista tai huoltajista johtuviin asioihin: osa ilmoittajaan itseensä, osa toiseen vanhempaan/huoltajaan
- Yleisimmät syyt ovat seuraavat:
  - Vanhempien päihteidenkäyttö (30)
  - Vanhemman/pien jaksaminen (23)
  - Lapsen turvattomuus (15)
  - Lapsen psyykinen vointi (13)
  - Lapsen oma käyttäytyminen (10)
  - Lapsen huolto- ja tapaamisasia (11)



# Toimenpiteet

Mitä ilmoitusten johdosta on tehty?



SOSIAALITAITO



# Toimenpiteet – selvitys tai aiemmin alkaneen asiakkuuden jatko 82 % ilmoituksista

- 64 % ilmoituksista on tehty lastensuojelutarpeen selvitys
  - mukana ilmoitukset, joiden perusteella jo aiemmin saapuneen ilmoituksen perusteella aloitettu selvitys jatkuu
- 9 % tapauksista selvitystä ei ole käynnistetty eikä muutakaan toimenpidettä tehty
- 18 % aiemmin alkanut asiakkuus jatkui
- Lisäksi on pieni joukko muita toimenpiteitä, kuten kiireellisiä lastensuojelutoimenpiteitä, ohjausta muihin palveluihin ja 4 % tapauksista tietojärjestelmistä ei näy, mitä on tehty

# Mihin selvitykset johtavat?

- 1472 ilmoitusta on johtanut selvitykseen tai aiemmin saapuneen ilmoituksen perusteella aloitetun selvityksen teko on jatkunut
- 63 % selvityksistä ei johtanut toimenpiteisiin
- 30 % tapauksista asiakkuus jatkui selvityksen teon jälkeen
- 6 % ei voi päätellä, mitä selvityksen jälkeen on tehty



# Ilmoitusten syiden suhde toimenpiteisiin

Mitä tehdään mistäkin syistä tehdyille ilmoituksille?



# Asiakkuuden jatkoon johtaneet selvitykset

- 30 % selvityksistä johti asiakkuuteen
- Selvitykset johtivat useimmin asiakkuuden jatkoon seuraavista syistä (jatkoasiakkuuteen johtaneiden selvitysten osuus kaikista selvityksistä):
  - Vanhemman/pien jaksaminen 52 %
  - Perheen kriisitilanne 48 %
  - Lapsen väkivaltainen käyttäytyminen 45 %
  - Koulunkäynti 45 %
  - Lapsen itsetuhoisen käyttäytyminen 43 %
  - Lapsen päihteidenkäyttö /epäily 25 %
- Huomioitava, että jäljelle jäävä prosenttiosuus sisältää myös selvitykset, joiden jatkotoimenpiteistä ei ole tietoa



# Selvitykset, jotka eivät johtaneet asiakkuuteen

- 63 % selvityksistä ei johtanut asiakkuuteen
- Selvitykset eivät johtaneet asiakkuuteen useimmiten seuraavista syistä:
  - Lapsen huolto- ja tapaamisasia 75 %
  - Lapsen väkivaltakokemus 74 %
  - Lapsen päihteidenkäyttö /epäily 69 %
  - Lähisuhde- tai perheväkivalta /uhka 67 %
  - Lapsen turvattomuus 67 %
  - Asumiseen liittyvät tekijät 66 %
  - Lapsen rikollisuus 65 %
  - Vanhemman/pien psyykinen terveys 64%
  - Muu ilmoitusperuste 61 %



# Lapsen päihteidenkäyttö ja rikollisuus yleisiä selvitykseen johtamattomia ilmoitussyitä

- 9 % ilmoituksista ei ole tehty selvitystä (eikä aiempi asiakkuus ole jatkunut)
- Syitä, miksi on päätetty, ettei selvitystä tehdä, ei ole tässä yhteydessä tutkittu
- Vaikka selvitystä ei ole tehty, on voitu tehdä muita toimenpiteitä
- Syistä, joista tehdään paljon ilmoituksia, seuraavien kohdalla on yleistä, ettei selvitystä tehdä:
  - Lapsen rikollisuus/sen epäily 19 % (kaikista 394 ilmoituksesta)
  - Lapsen päihteidenkäyttö /epäily 12 % (kaikista 332 ilmoituksesta)
- Lisäksi esimerkiksi 20 % lapsen huolto- ja tapaamisasiasta tehdyistä ilmoituksista ei johda selvitykseen (kaikista 25 ilmoituksesta)

# Ilmoittajatahojen suhde toimenpiteisiin

Mitä tehdään eri tahojen tekemille  
ilmoituksille?



# Osa ilmoittajista korostuu

- Eri ilmoittajatahojen ilmoituksista seuranneet toimenpiteet eroavat alueittain osittain paljon
- Esille nousevat tietyt ilmoittajat:
  - vanhemman/huoltajan sekä opetustoimen tekemistä ilmoituksista keskimääräistä suurempi osuus johtaa asiakkuuteen
  - Päivähoidosta tehdään hyvin vähän ilmoituksia, eivätkä ne juuri koskaan johda asiakkuuteen
  - Poliisitoimen tekemistä ilmoituksista poikkeuksellisen suuri osa (19 %) ei johda mihinkään toimenpiteisiin ja selvityksistä 73 % ei johda jatkoasiakkuuteen





# Lapsien iät

Eri ikäisiin lapsiin kohdistuvien ilmoitusten syyt, ilmoittajat ja toimenpiteet



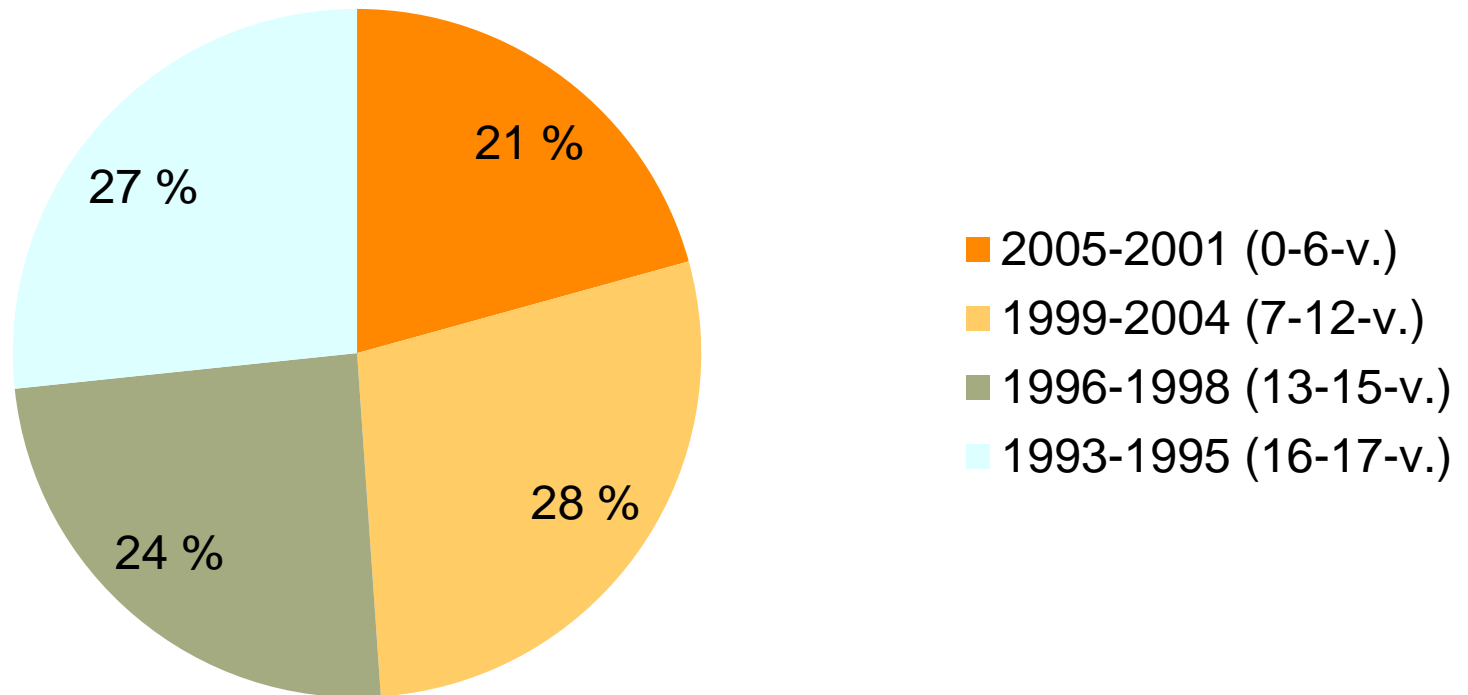
# Neljä ikäkategoriaa

- Lapset on luokiteltu iän mukaan seuraavasti:
  - 0-6 –vuotiaat (alle kouluikäiset)
  - 7-12 –vuotiaat (alakouluikäiset)
  - 13-15 –vuotiaat (yläkouluikäiset)
  - 16-17 –vuotiaat (peruskoulun päättäneet)
- Lasten ikiä tarkastellaan suhteessa ilmoitusten syihin, ilmoittajiin ja toimenpiteisiin
  - pyritään selvittämään, miten eri ikäisten lasten ”lastensuojeluilmoitusten profiilit” eroavat toisistaan
- On huomioitava, että ikäkategoriat eivät sisällä yhtä monta ikäluokkaa, joten suoraa vertailua ilmoitusten osuuksista ei voi tehdä luokittelun perusteella



# Ikäluokkien osuudet

## Ilmoitusten kohdistuminen ikäluokkiin



# Arvio suhteellisesta osuudesta ikäluokkien lapsista, joihin ilmoitukset kohdistuvat

- Toiselta alueelta on tiedot ikäluokkiin kuuluvien lasten määrästä
- Toiselta alueelta on vain tiedot siitä, kuinka monta ilmoitusta kuhunkin ikäluokkaan kohdistuu
- on käytetty arviota, jossa kunkin ikäluokan ilmoitusten kokonaismäärä on jaettu alueen keskimääräisellä yhtä lasta kohti kohdistuvalla luvulla
- Kyse on siis toisen alueen kohdalta arviosta, ja siten tässä yhdistetyssä esityksessä koko alueen kohdalla on kyse arviosta
- Arvio ei ota huomioon toisen alueen kohdalta eri ikäluokkien eroja: joidenkin ikäluokkien lapsiin kohdistunee enemmän ilmoituksia lasta kohden



# Vanhempiin lapsiin kohdistuu suhteessa enemmän ilmoituksia

- 0-6 –vuotiaita oli alueilla 8154
  - ❖ Ilmoitukset kohdistuvat noin 4 % ikäluokan lapsista
- 7-12 –vuotiaita oli alueilla 7115
  - ❖ Ilmoitukset kohdistuvat noin 6 % ikäluokan lapsista
- 13-15 –vuotiaita oli alueilla 3656
  - ❖ Ilmoitukset kohdistuvat noin 10 % ikäluokan lapsista
- 16-17 –vuotiaita oli alueilla 2533
  - ❖ Ilmoitukset kohdistuvat noin 14 % ikäluokan lapsista
- Arvion perustella voidaan ainakin todeta, että suurempaan osaan murrosikäisiä kohdistuu ilmoituksia kuin pieniin lapsiin



# Vanhempien lasten ilmoitusten syistä suurempi osa liittyy lapseen

- 0-6 –vuotiaiden lasten ilmoitusten syyt liittyvät suurimmaksi osaksi vanhempiin liittyviin syihin, ja 3 yleisintä syytä ovat vanhempien päihteidenkäyttö, lähisuhde- tai perheväkivalta ja vanhemman/pien jaksaminen
- 7-12 –vuotiaiden eli alakouluikäisten ilmoitusten syyt liittyvät vanhempiin (noin puolet), lapseen (kolmannes) ja muihin syihin, ja yleisiä syitä ovat vanhempien päihteidenkäyttö, lapsen rikollisuus ja lähisuhde- tai perheväkivalta
- 13-15 –vuotiaiden eli yläkouluikäisten ilmoitusten syistä 2/3 liittyy lapseen, yleisiä syitä ovat lapsen rikollisuus tai päihteidenkäyttö, koulunkäynti ja vanhempien päihteidenkäyttö
- 16-17- vuotiaiden ilmoituksista yli 2/3 liittyy lapseen, ja yleisiä syitä ovat samat kuin yläkouluikäisillä: lapsen rikollisuus, päihteidenkäyttö tai koulunkäynti



# Viranomaiset ilmoittavat enemmän vanhemmista lapsista; vanhemmat/hoitajat nuorista

- 0-6 –vuotiaiden lasten ilmoituksista 2/3 tekee viranomainen, erityisesti terveydenhuolto, lapsen vanhemmat/hoitajat, poliisi ja nimettömät ilmoittajat korostuvat
  - 7-12 –vuotiaiden lasten ilmoituksien tekijöinä korostuvat poliisitoimi, opetustoimi sekä vanhemmat/hoitajat
  - 13-15 –vuotiaiden ilmoituksien tekijöinä korostuvat viranomaiset, erityisesti poliisi- ja opetustoimi
  - 16-17 –vuotiaiden ilmoituksista viranomaiset tekevät yli 90 %, ja poliisi tekee melkein puolet ikäluokan kaikista ilmoituksista; myös opetustoimi ja terveydenhuolto korostuvat
- Yli 2/3 poliisin ilmoituksista kohdistuu 13-17 -vuotiaisiin

# Eri-ikäisten ilmoituksiin kohdistuvat toimenpiteet

- Eri-ikäisillä korostuvat erilaiset toimenpiteet
- Vanhempien lasten kohdalla jätetään useammin selvitykset tekemättä (syynä usein näpistykset tai päihteidenkäyttö)
- 16-17 –vuotiaisiin kohdistuu suhteessa eniten kiireellisiä lastensuojelutoimenpiteitä
- Selvityksistä seuraa asiakkuus useammin pienien lasten kohdalla





# Toimenpiteet 0-6 –vuotiaiden ilmoituksille

Toimenpiteet	2005-2011 syntyneiden lasten ilmoitukset
Ei toimenpidettä	11
Kiireellinen lastensuojelutoimenpide	12
Lastensuojelutarpeen selvitys, ei tietoa jatkosta	15
Selvitys, ei jatkoasiakkuutta	228
Selvitys, jatkoasiakkuus	119
Selvitys, muu jatkotoimenpide kuin asiakkuus	6
Aiemmin alkaneen asiakkuuden jatko	55
Ei tietoa	8
<b>Yhteensä</b>	<b>454</b>



# Toimenpiteet 7-12 –vuotiaiden ilmoituksille

Toimenpiteet	1999-2004 syntyneiden lasten ilmoitukset
Ei toimenpidettä	46
Kiireellinen lastensuojelutoimenpide	7
Lastensuojelutarpeen selvitys, ei tietoa jatkosta	31
Selvitys, ei jatkoasiakkuutta	252
Selvitys, jatkoasiakkuus	150
Selvitys, muu jatkotoimenpide kuin asiakkuus	9
Muu toimenpide	1
Aiemmin alkaneen asiakkuuden jatko	136
Ei tietoa	8
<b>Yhteensä</b>	<b>640</b>



# Toimenpiteet 13-15 –vuotiaiden ilmoituksille

Toimenpiteet	1996-1998 syntyneiden lasten ilmoitukset
Ei toimenpidettä	62
Kiireellinen lastensuojelutoimenpide	8
Lastensuojelutarpeen selvitys, ei tietoa jatkosta	22
Selvitys, ei jatkoasiakkuutta	134
Selvitys, jatkoasiakkuus	105
Selvitys, muu jatkotoimenpide kuin asiakkuus	1
Muu toimenpide	27
Aiemmin alkaneen asiakkuuden jatko	86
Ei tietoa	11
<b>Yhteensä</b>	<b>545</b>



# Toimenpiteet 16-17 –vuotiaiden lasten ilmoituksille

Toimenpiteet	1993-1995 syntyneiden lasten ilmoitukset
Ei toimenpidettä	47
Kiireellinen lastensuojelutoimenpide	19
Lastensuojelutarpeen selvitys, ei tietoa jatkosta	16
Selvitys, ei jatkoasiakkuutta	219
Selvitys, jatkoasiakkuus	68
Selvitys, muu jatkotoimenpide kuin asiakkuus	1
Muu toimenpide	31
Aiemmin alkaneen asiakkuuden jatko	137
Ei tietoa	12
<b>Yhteensä</b>	<b>550</b>



# Havaintoja ja heränneitä kysymyksiä



SOSIAALITALO

# Varhainen puuttuminen – runsaasti lastensuojeluilmoituksia

- Uusitussa lastensuojelulaissa korostetaan ennaltaehkäisyä ja varhaista puuttumista sekä ilmoituskyynnyksen madaltumista
- Tavoite vaikuttaa toteutuneen tutkittavilla alueilla: ilmoituksia tehdään vuosi vuodelta enemmän eikä suurin osa ilmoituksista johda varsinaiseen lastensuojelun asiakkuuteen ja palveluiden käyttöön ← ilmoituksia tehdään paljon syistä, jotka eivät lopulta osoittaudu lastensuojelun tarvetta vaativiksi
- Pohdittavaksi jää, onko se lapsen edun mukaista ja resurssien kannalta järkevää
- Varhaisen puuttumisen ajatusta korostetaan laissa ja hallituksen esityksessä, ja se tunnutaan omaksuttaneen kuntien lastensuojelutyössä:
  - vain harvoin lastensuojelutarpeen selvitys jätetään tekemättä (hallituksen esityksessä todetaan, että vain hyvin poikkeuksellisesti lastensuojeluilmoitus voitaisiin katsoa suoraan selvästi aiheettomaksi)
  - erityisesti viranomaiset tekevät paljon ilmoituksia



# Viranomaiset ilmoitusten tekijöinä pääosin lain hengen mukaisesti

- Laissa määrättyä ilmoitusvelvollisten piiriä laajennettiin lain uudistuksilla eikä salassapitovelvollisuus estä ilmoituksen tekemistä
- Useat lain 25 §:n luettelossa esiintyvistä ilmoittajista korostuvat ilmoittajatahoina: etenkin poliisitoimi, opetustoimi ja terveydenhuollon ammattihenkilöt
- Monet tahot jäivät kuitenkin varjoon ilmoittajina: seurakunnat ja varhaiskasvatus tekivät hyvin vähän ilmoituksia, maahanmuuttajien vastaanottokeskukset ja Rikosseuraamuslaitos eivät ollenkaan; myöskään nuorisotoimesta ei tullut paljon ilmoituksia
  - Kuitenkin etenkin varhaiskasvatuksessa lasten ja perheiden asioita päästään usein tarkastelemaan pitkäaikaisesti, ja siellä tavoitetaan suuri osa alle kouluikäisistä lapsista



# Määräajat: eroja alueiden välillä

- Määräaikojen toteutumisen tutkiminen oli osittain hankalaa, koska osassa tapauksista tietojärjestelmiin ei oltu merkitty tapahtumien päivämääriä
- Lain säännösten toteutumista on tältä osin vaikea seurata
- Alueiden välillä oli eroja: toisella alueella määräajoissa pysyttiin melko hyvin, ja päivämäärät löytyivät tietojärjestelmästä
- Toisaalta oli havaittavissa, että lain säätelämä selvityksen valmistumisen kolmen kuukauden aikaraja ylittyi melko usein
  - suurin osa selvityksistä ei johtanut toimenpiteisiin, ja tämä kytkeytyy aiemmin esitettyyn pohdintaan kynnyksestä tehdä lastensuojeluilmoitus ja aloittaa selvitys: lastensuojeluilmoituksia tehdään entistä enemmän, ja siten selvitystyötä on koko ajan enemmän → tähän käytetään runsaasti resursseja





# Kirjaamisessa puutteita

- Myös muuten kuin määräaikojen osalta ilmoitusten kirjaamisessa oli puutteita
- Lastensuojelulain 26 §:n hallituksen esityksen perusteluissa todetaan:

*”Erityisesti lapsen ja perheen oikeusturvan näkökulmasta asiakkuuden alkaminen ja kaikki sen jälkeen tehdyt toimet tulisi kirjata huolellisesti, jotta niistä saataisiin myöhemmin eri yhteyksissä tieto ja toiminnan asianmukaisuutta voitaisiin arvioida myös jälkikäteen esimerkiksi muutoksenhaun yhteydessä.”* (HE 252/2006 vp, s. 141-142)

- Kaikissa tapauksissa lastensuojeluilmoituksen jälkeen seuranneita vaiheita ei oltu kirjattu ylös, ja tietoja on jälkikäteen hankala tarkastella
  - joskus asiakaskertomukseen oli kirjattu tapahtumia, vaikka asiakkuus ei ollut vielä alkanut
- Lapsen ja perheen oikeusturva ei välttämättä aina toteudu
- Myös tässä suhteessa alueiden välillä oli eroja: toisessa raportointi oli asianmukaista



# Ilmoitusten syissä eroja

- Useimmin esiintyvät ilmoitusten syyt olivat alueilla samoja, ja ne liittyivät lapsen tai vanhempien/huoltajien päihteidenkäyttöön ja lapsen (yleensä lievään) rikollisuuteen
  - myös mm. lähisuhde- tai perheväkivalta, kodin olosuhteet, asumiseen liittyvät tekijät ja lapsen turvattomuus liittyivät usein päihteidenkäyttöön
- Osissa syitä oli kuitenkin huomattavia poikkeamia: esimerkiksi lapsen tai vanhempien/huoltajien psyykkisestä terveydestä ilmoitettiin toisella alueella kaksi kertaa toista enemmän, samoin kuin vanhempien jaksamisesta
  - Seikka johtunee ainakin osittain siitä, että toisella alueella merkitään useampi syy ilmoituksille ja toisilla vain yksi: osa syistä jää jälkimmäisellä alueella ”pimentoon”

# Lastensuojelun vaikuttavuus

- Lastensuojelun vaikuttavuuteen liittyvät monet eri tekijät (esitys niistä seuraavalla sivulla)
- Vaikka varhainen puuttuminen toteutuisi, tulee lastensuojelun olla vaikuttavaa, jotta hyviä tuloksia voidaan saada aikaan (seuraavan sivun kuviossa lastensuojelun vaikutukset I, perheen omat voimavarat sekä lastensuojelun vaikutukset II)
- Vaikuttavuuden toteutumiseen liittyy olennaisesti myös lainsäädäntö, ja tässä tapauksessa uudistunut lastensuojelulaki on muuttanut lastensuojelun reunaehdoja ja toiminnan toteutusta viime vuosina paljon
- Ilmoituksia tulee lain perusteluidenkin mukaan tehdä niin sanotusti keveämmin perustein kuin aiemmin, ja täten voidaan olettaakin, että ilmoituksia tulee määrällisesti enemmän
- Tämän selvityksen tulokset antavat viitteitä siitä, että lastensuojelun tarve ei välttämättä ole kasvanut samaa vauhtia lastensuojeluilmoitusten määrän kanssa; suuri osa ilmoituksista ei johda lastensuojelullisten palvelujen myöntämiseen



# VAIKUTTAVA LASTENSUOJELU

## Lastensuojelu laajassa merkityksessä

- varhaiskasvatuksen, opetuksen, oppilashuollon, nuorisotyön, terveyden- ja sairaanhoidon resurssit
- yhteistyö eri sektoreiden välillä
- lasten asuinolosuhteet
- koko perheen kanssa tehtävä työ

## Henkilöstön panos

- henkilöstömäärä
- osaaminen ja koulutus
- työnohjaus
- työmotivaatio ja työtyytyväisyys
- hallittava kuormitus ja työkyky

## Lastensuojeluprosessi

- palvelujen monipuolisuus, suunnitelmallisuus ja aikataulutus
- henkilökunnan ja tuen saatavuus
- toimivat hoitotilanteet ja tiedonkulku
- yhteistyön psykososiaalinen toimivuus

## Lastensuojelun vaikutukset I

- lasten tilassa ja käyttäytymisessä ilmenevät myönteiset muutokset
- lasten, perheen ja henkilöstön käsitykset hoidon onnistuneisuudesta

## Perheen omat voimavarat

- sukulaisten, ystävien tai muun lähiverkoston panos
- lapsen ja hänen perheensä sitoutuminen lastensuojelun tavoitteisiin
- osallistuminen sovitusti palveluihin

## Lastensuojelun vaikutukset II

- lasten myöhempi kouluttautuminen ja työllistyminen
- ylisukupolvinen tai toistuva lastensuojeluasiakkuus
- asiakkuuden päättäminen ja muiden palvelujen tarve lastensuojelun päätyttyä



# Yhteisillä kirjaustavoilla vertailun mahdollistamiseen

- Alueiden vertailua on vaikea nykyisellään tehdä, koska lastensuojeluilmoitukset kirjataan hyvin eri tavalla eri järjestelmiin ja eri paikoissa
- Mikäli toimintatavat olisivat yhtenevät, alueita pystyttäisiin vertailemaan keskenään, ja muutenkin voitaisiin tuottaa selvää tietoa lastensuojelusta kunnissa
- Kirjauksen yhdenmukaisuus ja asianmukaisuus ovat tärkeitä paitsi vertailtavuuden, myös muun muassa lasten ja perheiden oikeusturvan kannalta: kirjaamisessa esiintyvät suoranaiset puutteet heikentävät oikeusturvaa merkittävästi



# Mitä tulisi huomioida?

- Selvityksen perusteella huomiota tulisi kiinnittää ainakin seuraaviin seikkoihin:
  - Lastensuojeluilmoitusten kirjaamisen tarkkuus ja asianmukaisuus
  - Yhdenmukaiset ja johdonmukaiset käsittelytavat

